

LA CAPTIVITAT DELS DOFINS



Mireia Badia Pinilla
Ester Calsina Ferrer
Nuria Illán Cintas

Deontologia i Veterinària Legal
Llicenciatura de Veterinària

ÍNDEX

Introducció	2
Generalitats	3
Cetacis	3
Dofí mular	4
Dofineres a la UE	6
Marc legal de protecció del dofí mular.....	7
Legislació	8
Història	8
Europa	8
Espanya	9
Catalunya.....	10
Contradiccions actuals respecte la legislació	11
Els dofins en captivitat	12
Benestar animal	15
Com podríem millorar la situació	17
A la comissió europea	17
Als estats membres	17
Resultat de les enquestes	19
Discussió dels resultats	24
Entrevista.....	25
Discussió de l'entrevista.....	28
Conclusió	29
Reflexió final	31
Bibliografia	32

Introducció

De petits, i potser també de més grans, tots hem anat a veure l'espectacle dels dofins a algun zoo o parc marí, aplaudint quan veiem els salts, rient quan deien adéu amb les aletes i desitjant sortir com a voluntaris per a que t'arrossegessin amb una barca o et portessin un ram de flors amb el morro. Quan una persona et diu que ha nedat amb dofins el primer que respon és "quina enveja!" i si algú et diu que n'ha tocat un segur que exclames "quina sort!".

Realment això són coses que pràcticament tots hem sentit i desitjat de fer, ignorant el mal que aquest tipus de vida pot fer a aquests animals i sense pensar en com de negativament pot afectar a la seva fisiologia.

Poca gent, en canvi, ha vist aquests mateixos animals a mar obert nedant a grans velocitats al costat de les embarcacions, on salten a prop dels vaixells si, però no superant obstacles, sense jugar amb pilotes, ni "cantar" per al públic... La gent que els ha vist "actuar" en llibertat, sorprenentment, mai torna a sentir la mateixa emoció al veure un dels espectacles.

Potser perquè nosaltres hem viscut aquesta experiència i vam sentir la diferència entre ambdues actuacions, o potser perquè estàvem del tot convençudes de lo important que eren les dofines vam decidir fer aquest treball sense esperar-nos trobar el que hem trobat.

L'objectiu d'aquest treball, en un principi, era indagar sobre la situació actual en referència a la legislació existent que regula la captivitat en els dofins, però ens ha acabat obrint els ulls a la trista realitat d'aquests animals que a tots ens entretenen tant.

Generalitats

CETACIS

Generalitats

Les balenes, dofins i marsopes es coneixen col·lectivament com a cetacis, paraula que deriva del llatí *cetus* (gran animal marí) i del grec *ketus* (monstre marí).

Els cetacis són mamífers aquàtics, tenint moltes adaptacions per a poder viure dins l'aigua. Per exemple, tenen un cos aerodinàmic, han perdut casi tot el pèl extern, tenen el coll curt i rígid per poder nedar a gran velocitat; les extremitats anteriors s'han transformat en aletes pectorals i les posteriors han desaparegut; i els orificis nassals (espiracle) s'han desplaçat a la part superior del cap per poder respirar amb major facilitat a la superfície de l'aigua.

Comportament

A la natura és molt difícil estudiar el seu comportament, ja que passen bona part de la vida sota l'aigua i lluny de terra, però amb les noves tecnologies s'estan començant a entendre millor. Tot i això, els comportaments més estudiats fins el moment són els que es veuen fora de l'aigua, és a dir, els salts, cops amb les aletes pectorals, cops amb la cua, les sortides a respirar... Aquests salts tan característics, poden tenir nombroses explicacions possibles: poden tractar-se d'un comportament d'aparellament, una forma de senyalització, de reunir peixos o desparasitar-se, una mostra de força o poder, o simplement ser per diversió.

Conservació

Fa pocs segles en els mars hi havia molts més cetacis que actualment; això és degut a factors com la indústria balenera i altres formes de captura (incloent-hi la pesca accidental mitjançant xarxes), la competència amb les barques de pesca per la captura d'aliment, la destrucció dels seus habitats i la contaminació marina.

Per exemple, el problema a la pesca amb xarxes varia en funció del tipus de xarxa utilitzat. En alguns casos, modificant les xarxes o el sistema de maneig, seria suficient per reduir les captures accidentals de dofins. Normalment, aquests moren de forma accidental, però la pesca de la tonyina és una excepció; molts pescadors col·loquen les seves xarxes en torn dels dofins ja que saben que aquests tendeixen a nedar amb les tonyines, sent així la forma més ràpida i barata d'aconseguir molt de peix.

La captivitat també és un problema greu. Els dofins mulars, orques bastardes, belugues i dofins beluga són alguns exemples dels cetacis més freqüentment capturats a la natura per posar-los en parcs zoològics i aquaris de tot el món. Molts d'aquests animals en captivitat moren abans d'arribar a l'edat adulta.

Ens aquest treball ens centrarem en el dofí mular, ja que de les trenta-dos espècies de dofins que habiten als mars i oceans del món, el dofí mular és el que acostuma a viure més temps en captivitat.⁽⁷⁾

DOFÍ MULAR

Taxonomia

Ordre: Cetacea Subordre: Odontocet Família: Delphinidae

Gènere: *Tursiops* sp. *Truncatus*

Descripció

El dofí mular presenta una gran variabilitat en quant a mida, forma i color, segons la regió geogràfica a la que viu; de fet, és probable que inclogui varies espècies diferents. És possible distingir dos varietats principals: una petita, que viu més a prop de la costa i una gran, més robusta, que viu generalment lluny de la costa.⁽³⁾

En general tenen una talla mitja lleugerament inferior a 3m, tot i que els mascles poden arribar a 3,90m. Els adults pesen 300kg de mitja, podent arribar als 370kg. La coloració general del cos és gris fosca i es va aclarint als flancs fins passar a gris platejat a la part ventral del cos; però els dofins mulars de les dofineres solen provenir de Florida, aquests són una mica més petits i de color més clar que els que viuen prop de les costes europees.⁽¹⁾

Comportament

Una de les característiques principals és el seu comportament curiós i és un animal molt actiu a la superfície: sol fer cops amb la cua, salts a prop de la proa i popa de les embarcacions, solca les onades produïdes per balenes grans i fa salts acrobàtics.

Van generalment en grups d'una dotzena o més. Els grups estan formats per femelles emparentades i les seves cries, amb vincles que poden arribar a durar tota la vida de l'individu. Les cries mascles deixaran el grup després del deslletament i viuran separats fins a l'època de reproducció. En els dofins mulars és coneguda l'associació de parelles o tríos de mascles, sovint emparentats, durant anys.

És un nedador molt potent, podent arribar a velocitats de 50km/h i nedant entre 80 i 160km diaris⁽⁴⁾. Les immersions no solen durar més de 3-4 min prop de la costa, però en alta mar duren una mica més, i són capaços de submergir-se fins 200m de profunditat, tot i que generalment no sobrepassen els 30m.

Només passen un 15% del seu temps a la superfície, i neden fins i tot quan dormen. Per aquest motiu, no és difícil imaginar el patiment que tenen a les piscines petites i poc profundes on són allotjats en captivitat.

Reproducció

La maduresa sexual arriba entre els 5 i 12 anys a les femelles i a partir dels 10 anys en els mascles. Cada dos anys, segons les estimacions fetes en el seu cicle reproductor, les femelles donen a llum. La duració de la gestació és de 12 mesos i el part es produeix a l'estiu. La cria serà alimentada per la mare de 12 a 18 mesos. Tot i que no hi ha una època de zel concreta, a la primavera es donen els pics més alts.

Alimentació

L'alimentació es basa especialment en peixos vius, d'espècies variables segons les regions; però amb una forta proporció de sards. També poden consumir un cert nombre de sépies i gambetes.

Esperança de vida

Les estimacions fetes sobre la longevitat de l'espècie, permeten situar-la entre 45 i 50 anys ⁽²⁾, podent arribar inclús als 50⁽⁴⁾.

Comunicació

Se sap que hi ha entre 100 i 150 tipus de xiulets diferents que fa el dofí mular, i s'està estudiant en quins contextos es produeixen, encara sense resultats conclouents. ⁽²⁾

Els últims estudis diuen que segurament posseeixen un sistema de comunicació molt elaborat, on no tan sols els sons tenen importància, sinó que el tacte i postura podrien intervenir en el procés amb tanta força com els xiulets.

Els xiulets s'utilitzen per l'ecolocalització, la qual es basa en emetre un so d'una determinada freqüència i se'n processa el rebot. D'aquesta manera obtenen informació com per exemple què tenen davant, de quin tipus de material és, ja que cada material té una freqüència de ressonància diferent. També els permet trobar les preses en profunditats on no hi entra la llum, saber a quina velocitat es desplacen les preses o caçar-ne.

Dofineres a la unió europea

A Europa, avui en dia, es mantenen en captivitat 286⁽⁴⁾ cetacis registrats de sis espècies diferents; les més destacades són dofins, balenes o marsopes. Aquest número d'animals és fluctuant degut a l'elevada taxa de mort i reposició existent. La majoria d'aquests cetacis en captivitat es tracta de dofins mulars o de nas d'ampolla⁽⁴⁾ (*Tursiops truncatus* y *Tursiops truncatus ponticus*).

Totes les dofineres europees (excepte la de Bulgària que està regulada per la legislació de circs i espectacles teatrals) estan llicenciades i regulades com a nuclis zoològics segons l'article 2 de la directiva 1999/22/CE⁽¹⁶⁾ i, per tant, és requerit que participin en activitats de conservació, investigació i d'educació; per així beneficiar a les espècies que tenen. Cinc dels estats membres (Bèlgica, Finlàndia, Itàlia, Polònia y el Regne Unit) posseeixen estàndards específics per al manteniment de cetacis en captivitat; i dos estats membres (Xipre i Eslovènia) prohibeixen el manteniment de cetacis en captivitat per a finalitats comercials⁽⁴⁾.

La UE no disposa d'una base de dades central o d'un inventari de l'estatus i els orígens del seus cetacis en captivitat ni de les dofineres; la recol·lecció d'aquesta informació és difícil i generalment es basa en articles. A més, les dades que recullen les dofineres sobre embarassos, naixements, morts i transferències d'animals no estan a disposició pública i sovint costen d'obtenir, inclús per a estudis científics.

Les dofineres ofereixen diferents activitats en les que s'inclouen exhibicions i espectacles, on els dofins executen comportaments entrenats per a audiències públiques contraris a la seva naturalesa, algunes ofereixen oportunitats d'entrar a l'aigua o de nedar amb dofins, també poden donar l'oportunitat de tocar-los i cobren tarifa per a fer-se fotografies de record i una minoria ofereixen teràpies assistides amb dofins; aquests contactes directes entre el públic i els cetacis en captivitat posa en perill a les dues parts; tant de malalties com de lesions.

En quant a Espanya, hi ha dofineres a Tenerife, Gran Canaria, Mallorca, Catalunya, València i Andalusia; repartides entre parcs aquàtics i zoològics. Tots ells fan espectacles, cap dels centres té l'opció de nadar amb dofins, i a Alacant i Tenerife s'ofereix la teràpia assistida amb dofins s'ofereix per a problemes com el síndrome de Down, l'autisme, la depressió i la paràlisi cerebral.

Marc legal de protecció del dofí mular

El dofí mular està considerat una espècie amenaçada o en situació crítica per la major part de catàlegs de biodiversitat i per els acords i reglament nacionals e internacionals de conservació:

- Llibre Vermell dels Vertebrats d'Espanya⁽⁸⁾, el cataloga coma espècie "Vulnerable", tant en aigües de la Unió Europea com a les espanyoles del Mediterrani.
- En el Catàleg Nacional d'Espècies Amenacades també està considerat com a "Vulnerable" tant en aigües peninsulars⁽⁹⁾ (Ordre del 10 de març del 2000) com a les Illes Canàries⁽¹⁰⁾ (Ordre del 9 de juny del 1999)
- El Conveni de Berna l'inclou a l'Annex II⁽¹¹⁾, de fauna estrictament protegida
- La Directiva Hàbitats i la seva transposició en el RD 1997/1995⁽¹²⁾ el destaquen a l'annex II, cosa que el converteix en una espècie d'interès especial, la conservació del qual requereix la designació d'àrees especials de conservació i també està inclòs a l'Annex IV com espècie d'interès comunitari i que precisa una protecció estricta.
- L'Acord sobre la Conservació dels Cetacis del Mar Negre, el Mar Mediterrani i la Zona atlàntica Contigua (ACCOBAMS)⁽¹³⁾ l'inclou entre les espècies sobre les que s'aplica l'acord i l'identifica en informes recents (2002) com un dels cetacis que pateix majors impactes per les activitats humanes.

Legislació

A continuació exposem la legislació més rellevant que fa referència al manteniment i benestar d'animals silvestres a parcs zoològics tant a nivell europeu, espanyol com català; cal tenir present que, a nivell de Catalunya, només existeix un decret legislatiu de protecció dels animals.

Història

Conveni per a la conservació de la diversitat biològica, datat del 5 de juny del 1992, a Rio de Janeiro, és el primer instrument jurídic internacional que recull els termes de conservació "in situ" i "ex situ" com a mecanismes de protecció dels recursos biològics i genètics.

Directiva 92/43/CEE⁽¹⁴⁾ del consell, del 21 de maig de 1992, relativa a la conservació dels hàbitats naturals i de la fauna i flora silvestres; que prohibeix la captura, manteniment i comerç de un gran nombre d'espècies, permetent excepcions justificades per fins educatius, d'investigació, cria, repoblació i reintroducció.

Reglament (CE) núm. 338/97⁽¹⁵⁾ del consell, del 9 de desembre de 1996, que fa referència a la protecció d'espècies de la fauna i flora silvestre mitjançant el control del seu comerç, i obliga als estats membres a disposar d'unes instal·lacions adequades per al manteniment i cura dels animals, a més de prohibir la seva exposició amb finalitats comercials.

Directiva 1999/22/CE⁽¹⁶⁾ datada al 29 de març de 1999 i adoptada pel consell de la unió europea, relativa al manteniment d'animals salvatges a parcs zoològics. El seu objectiu és crear una base comú per a la correcta aplicació de la legislació comunitària en matèria de conservació de la fauna silvestre; amb aquest objectiu, estableix un regim d'autorització i d'inspecció que garanteixi l'acompliment de condicions bàsiques de sanitat, benestar i seguretat per a mantenir una bona salut física i psíquica dels animals.

Europa

A nivell europeu, la directiva a la que s'han hagut d'adherir els estats membres és la directiva 1999/22/CE⁽¹⁶⁾ del consell, que va entrar en vigor al abril del 2002, i que està relacionada amb el manteniment dels animals silvestres a parcs zoològics. Aquesta directiva és, actualment, l'única legislació de la UE que protegeix als animals silvestres, incloent els dofins, en captivitat.

Segons l'article 1 d'aquesta, els seus objectius són: "*proteger la fauna silvestre y conservar la biodiversidad estableciendo la adopción de medidas por los Estados Miembros para la concesión de licencias y la inspección de zoológicos en la Comunidad, reforzando de este modo el rol de los zoológicos en la conservación de la biodiversidad*".

Aquesta directiva també estableix els requisits mínims que els estats membres han de complir; tal com diu al preàmbul "*zoológicos cumplan adecuadamente con su importante rol en la conservación de las especies, la educación pública, y/o la investigación científica*".

Al article 3, es requereix que els estats membres adoptin mesures addicionals que inclouen "*albergar a sus animales bajo condiciones que apunten a satisfacer las necesidades biológicas y los requerimientos para la conservación de las especies individuales, proporcionando, interaliada, un enriquecimiento en los recintos específico para cada especie; y manteniendo un*

alto estándar de cría con un programa desarrollado de nutrición y de cuidados veterinarios preventivos y curativos" .

Aquesta directiva, al article 2, proporciona una definició de nucli zoològic, que és la següent: "*todos los establecimientos permanentes en donde se mantienen animales de especies silvestres para exhibirlos al público por siete días o más en un año, con la excepción de circos, negocios de mascotas y establecimientos que los Estados Miembros eximen de los requerimientos de la Directiva sobre Zoológicos en base a que no exhiben un número importante de animales o especies al público y que la excepción no comprometa los objetivos de esta Directiva*". Segons aquesta definició, les dofineres actuen com a zoològics ja que mantenen animals silvestres i estan obertes al públic.

Espanya

Hi havia un buit jurídic en quant a la protecció de la fauna silvestre en captivitat, ja que la llei 4/1989⁽¹⁷⁾ del 27 de març sobre la conservació dels espais naturals i de la flora i la fauna silvestres només donava criteris d'actuació per a les administracions públiques. A més, la legislació espanyola sobre agrupacions zoològiques només establí requisits higiènic-sanitaris i algunes normes d'autorització i registre.

Per això va ser necessària l'elaboració de la llei 31/2003⁽¹⁸⁾ del 27 d'octubre, sobre la conservació de la fauna silvestre als parcs zoològics; l'objectiu d'aquesta llei és assegurar la protecció de la fauna silvestre existent als parcs zoològics i la contribució d'aquests a la conservació de la biodiversitat. Aquesta llei, a més, és coherent amb les directives i reglaments citades anteriorment a nivell europeu.

Al capítol dos d'aquesta llei (medidas de conservación) i en concret al article 3 (medidas de bienestar animal, profilácticas y ambientales), és on trobem els punts més interessants a comentar en aquest treball; aquest article diu el següent:

CAPÍTULO II: Medidas de conservación

Artículo 3. Medidas de bienestar animal, profilácticas y ambientales

Los parques zoológicos quedan obligados al cumplimiento de las medidas de bienestar de los animales en cautividad, profilácticas y ambientales indicadas a continuación y, en su caso, a las establecidas por las comunidades autónomas:

a) Alojamiento a los animales en condiciones que permitan la satisfacción de sus necesidades biológicas y de conservación.

b) Proporcionar a cada una de las especies un enriquecimiento ambiental de sus instalaciones y recintos, al objeto de diversificar las pautas de comportamiento que utilizan los animales para interactuar con su entorno, mejorar su bienestar y, con ello, su capacidad de supervivencia y reproducción.

c) Prevenir la transmisión de plagas y parásitos de procedencia exterior a los animales del parque zoológico, y de éstos a las especies existentes fuera del parque.

d) Evitar la huida de los animales del parque zoológico, en particular de aquellas especies potencialmente invasoras, con el fin de prevenir posibles amenazas ambientales y alteraciones genéticas a las especies, subespecies y poblaciones autóctonas, así como a los hábitats y los ecosistemas.

Catalunya

Com ja hem dit abans, Catalunya només disposa del decret legislatiu 2/2008⁽¹⁹⁾ del 15 d'abril on s'aprova el Text refós de la Llei de protecció dels animals; es tracta d'un recull basat en diferents Lleis anteriors, organitzant els diferents punts. D'aquesta manera es recull en un text únic la Llei 22/2003 de protecció dels animals i la part vigent de la Llei 3/1998 de protecció dels animals, amb les modificacions introduïdes a totes dues lleis de la Llei 12/2006, i també les previsions d'aquesta última referents a protecció dels animals que no modifiquin preceptes concrets de les lleis anteriors.

Aquest decret està compost per 7 Títols, dels quals esmentarem aquells que tinguin relació amb el nostre treball.

El Títol I, sobre *Disposicions generals i normes generals de protecció dels animals*, té com a principal objectiu (Article 2) establir les normes generals per a la protecció i el benestar dels animals que es troben de manera permanent o temporal a Catalunya, per tal d'assolir el màxim nivell de protecció i benestar dels animals, procurant que la conducta de la ciutadania sigui més cívica en defensa i preservació dels animals. També es defineixen els diferents animals als quals s'aplica la Llei (Art.3), incloent-hi també els nuclis zoològics. Les obligacions de les persones propietàries i posseïdores d'animals es recull a l'Art.4. Al Art.7 es parla dels Certàmens o activitats esportives amb participació d'animals (normes higiènico-sanitàries, de protecció i de seguretat per als animals), a l'Art. 8 es parla de les condicions del trasllat, i del control de poblacions a l'Art 9.

Títol IV, *Dels nuclis zoològics* (articles del 21 al 25), on només l'Art.21 (Requisits de funcionament d'un nucli zoològic) ens interessa. Determina i detalla els diferents requisits a complir: inscriure's en el Registre de nuclis zoològics del departament competent en medi ambient, dur un llibre de registre oficial on recollir les dades relatives a l'entrada sortida dels animals i la seva identificació de forma actualitzada, disposar de les condicions higiènico-sanitàries i de benestar adequades a les necessitats dels animals establertes per la normativa vigent, tenir en un lloc visible l'acreditació de la seva inscripció en el Registre de nuclis zoològics, les mesures de seguretat necessàries per evitar la fuga dels animals i danys a persones, animals, vies i espais públics i al medi ambient, i per evitar danys o atacs als animals, així com disposar d'un servei veterinari que vetlli per la salut i el benestar dels animals, tenir tota la documentació referida als animals a disposició de l'Administració d'acord amb la legalitat vigent, vigilar que els animals s'adaptin a la nova situació, sense presentar problemes d'alimentació, ni es doni cap altra circumstància que els provoqui danys i ser responsables de prendre les mesures adequades en cada cas.

Títol V, *De fauna salvatge autòctona i no autòctona* (de l'article 26 al 40) al Capítol I parla tant de la fauna salvatge autòctona i no autòctona. A l'Art.29, sobre els arts prohibits per a la captura d'animals (on es prohibeix l'ús de xarxes japoneses, només per a finalitats científiques, (29.1), es prohibeix la venda i la utilització de tota mena de paranys de tipus cep i del tipus ballesta per a la captura d'animals (29.2), i es prohibeix la utilització de balins, o d'armes d'aire comprimit (29.3).

Títol VI, on parla de la Inspecció i la vigilància d'animals, en concret a l'Article 42, sobre la inspecció i vigilància de la fauna salvatge, s'exposa que "*Correspon al departament competent en matèria de medi ambient i als cossos i forces de seguretat la inspecció i la vigilància de les espècies de la fauna salvatge, d'acord amb la normativa sobre sanitat animal*" i a l'Article 43, sobre la col·laboració amb l'acció inspectora, es diu que "*les persones posseïdores d'animals i*

les persones titulars de nuclis zoològics han de permetre a les autoritats competents les inspeccions i facilitar-los la documentació exigible”.

Contradiccions actuals amb la legislació:

- La contribució de les dofineres europees en la conservació de la biodiversitat és insignificant; les morts prematures i el baix èxit reproductiu ha fet que la població ex-situ dels dofins mulars no sigui sostenible. A més, no s’ha registrat la reintroducció de cap espècie des de una dofina de la UE.
- Dades de comerç tenen registrada la importació de uns 280 cetacis vius entre el 1979 i el 2008, tot i la prohibició sota el reglament (UE) 338/97⁽¹⁵⁾ de CITES sobre la importació de cetacis a la UE per a finalitats comercials.
- Les actuals dades de comerç referents al origen dels dofins importats a la UE estan incompletes; encara que se sap que s’han importat dofins silvestres tot i anar en contra de la directiva.
- Encara que segons la directiva els zoològics tenen un paper important en la conservació de les espècies, l’educació pública i la investigació científica; no defineix cap d’aquests termes i, a més, permet que l’autoritat competent de cada estat membre desenvolupi la legislació nacional en base a la seva pròpia interpretació.
- Les dofineres de Bulgària han estat excloses dels requeriments de la directiva ja que la legislació nacional les defineix com a circs; però d’aquesta manera es viola la directiva i s’elimina l’únic mecanisme disponible per a protegir aquests animals en captivitat.
- I el que és més important; cap dels dofins en captivitat pot expressar el seu comportament normal, un principi bàsic del benestar animal; és per això que són tan freqüents les estereotípies en aquests animals.
- Es va fer un estudi a les dofineres de la UE⁽⁴⁾ on es van trobar les següents contradiccions:
 - Tot i que en teoria les dofineres estan orientades cap a l’educació del públic, aquests estàndards a la realitat són pobres; es va fer un estudi on només 4 dofineres de les 13 que es van investigar tenien a la vista cartells amb informació sobre els animals en exhibició. De 18 espectacles, en 17 dofineres de 10 estats membres, només s’inclouïa informació sobre biologia i comportament en un 12% dels comentaris dels espectacles. D’aquests mateixos, només un va informar al públic sobre on es troben les espècies a la naturalesa; 8 no van identificar els dofins com mamífers; i cap dels 18 va parlar sobre la conservació de l’espècie.
 - Cap de les dofineres sembla estar realitzant una contribució a la educació i conscienciació públiques; a molts dels espectacles no hi ha cartells informatius sobre les espècies que hi participen i els comentaris, lluny d’aprofitar l’oportunitat d’educar als visitants sobre el comportament natural dels animals o els perills als que s’enfronten, es concentren en l’entreteniment.
 - Només 14 de les dofineres europees promouen activament la seva participació en investigacions. Cal tenir en compte que les investigacions desenvolupades als dofins en captivitat son poc útils per a la conservació i protecció dels silvestres.

Per tant, les dofineres de la UE no han arribat a complir amb els requisits biològics dels cetacis en captivitat, ni proveir a cada espècie del enriquiment ambiental que necessiten. Això es un requeriment clau de la directiva 1999/22/CE⁽¹⁶⁾; així que aquestes dofineres no estan complint amb la directiva. Només alguns països de la UE tenen una legislació específica sobre els dofins en captivitat com per exemple Bèlgica, que ha prohibit la construcció de noves dofineres, o Itàlia, que per legislació està prohibit els programes d’interacció entre persones i dofins.

Els dofins en captivitat

S'estima que a tot el món hi ha uns 1000 dofins en captivitat⁽⁴⁾; tot i que la majoria viuen a dofineres o parcs aquàtics (on les condicions són relativament bones), hi ha molts que estan a centres comercials, discoteques, hotels i inclús l'exèrcit els utilitza per a experiments bèl·lics. A Espanya, se sap que hi ha al voltant d'uns 80 dofins en captivitat⁽⁴⁾.

Es podria dir que les condicions dels dofins en captivitat no són les més adequades, ja que se'ls entrena a base de fer-los passar gana, són separats dels seus grups naturals, tancats a una piscina petita, i sotmesos a l'agressió dels productes químics que s'utilitzen per mantenir l'aigua neta.

La població de dofins captius actual és insostenible i l'augment de la demanda per a espectacles o per activitats com nedar amb dofins, juntament amb l'elevada mortalitat, ha fet que s'incrementin les captures de dofins salvatges. Com la legislació prohibeix la captura d'aquests animals per finalitats comercials, per a esquivar-la, molts cops s'utilitzen llocs entremitjos entre el mar i el centre per a certificar que no provenen directament de la naturalesa.

La captura

És un procés complicat, delicat i traumàtic per a l'animal i també per als membres del seu grup⁽⁶⁾; les captures d'un sol membre s'estenen molt més enllà del simple individu, ja que afecten profundament l'estructura social de la manada i la cohesió de la població sencera⁽⁷⁾. Per exemple, com és preferible capturar animals petits, molts cops es separa la cria de la mare. A més, capturar un individu, per a la seva manada és equivalent a matar-lo, ja que no pot ajudar a mantenir la població del seu grup.

Durant la captura molts animals són danyats greument i els que no moren asfixiats a les reixes, és a dir, els que són ferits o pateixen forts traumatismes, són abandonats ja que no són útils per als capturadors⁽⁵⁾. Molts dels dofins que no són capturats moren pel shock i l'estrès provocats per la persecució, a més, dies després les femelles poden avortar o deixar de lactar, cosa que provocarà la mort de les cries.

Els cetacis que es capturen a la UE provenen típicament de poblacions petites que habiten una àrea limitada i que es reproduïen dintre de grups limitats⁽⁴⁾. La repetida captura d'animals d'aquestes poblacions per a les dofineres europees pot haver tingut un impacte important sobre la supervivència de la població, o inclús sobre la totalitat de l'espècie.

És important destacar que, a nivell mundial, el 66% dels dofins que es capturen són femelles adultes⁽⁶⁾, fet que influeix de manera molt negativa a la taxa de reproducció del grup i a la coherència social, ja que les femelles són molt importants als grups.

Transport i aclimatació

Encara que es faci en condicions òptimes, molts dofins moren durant la captura, durant el transport cap a la piscina, o a la mateixa piscina. Durant el transport, el dofí es manté fora de l'aigua durant hores; la seva pell es deshidrata ràpidament, la respiració es torna més lenta i apareixen crostes a varis punts⁽⁶⁾.

S'estima que durant el període d'adaptació al nou habitat (que comprèn el primer any de captivitat), moren el 50% dels animals⁽⁵⁾. Això és degut a que els ressent capturats pateixen un gran estrés al trobar-se tancats per primera vegada, amb els moviments limitats i a una piscina amb manca de tots els estímuls sensorials del seu habitat natural.

Reproducció

La reproducció dels dofins en captivitat és un fet extremadament rar i fruit de inseminacions artificials, un petit nombre dels nascuts en captivitat ha aconseguit sobreviure, però cap d'ells ha pogut ser re introduït al mar⁽⁴⁾. Cal destacar que la mortalitat neonatal dels dofins nascuts en captivitat és molt alta i s'han donat molts casos en que les mares maten a les cries.

Alimentació en captivitat

La seva dieta canvia radicalment, ja que en captivitat han d'aprendre a alimentar-se de peixos morts i a dependre de l'home⁽⁵⁾. A més, se'ls manté amb gana per entrenar-los pels espectacles per a que així realitzin piruetes per a aconseguir menjar.

Els efectes de la captivitat

La separació dels dofins del seu grup, l'aïllament, el trasllat dels animals d'un lloc l'altre, el canvi de vida, l'alimentació deficient, l'excés de treball, poc descans, compartir espai amb altres espècies, piscines petites i mal dissenyades, visitants, llum artificial, soroll del públic i els equips musicals propis de l'espectacle són alguns dels factors que estressen als dofins, produint úlceres, deficiències del seu sistema immune i fins i tot la mort.

A més, les condicions artificials dels tancs i el tractament de l'aigua amb cloro o altres productes químics provoca danys oculars i dèrmic als dofins; molts acaben cecs i amb ulceracions a la pell.

Les conseqüències de la captivitat són⁽⁴⁾:

- Atrofia del cervell; sobretot de les àrees relacionades amb la comunicació.
- Canvi del comportament acústic; es recolzen en estímuls visuals i abandonen l'ecolocalització perquè es converteix en una font de perturbació per a ells al rebotar els sons amb les parets del tanc.
- Problemes alimentaris com obesitat o pèrdua de pes.
- Estereotípies; gran indicador d'estrès.
- Pèrdua de l'estructura social ja que es forcen associacions no naturals que deriven en mala socialització, dominàncies, agressivitat, submissió, mort dels més dèbils...
- Relacions sexuals anormals; de manera excessiva, entre diferents espècies, masturbació...
- Estrés fisiològic que pot causar neurosis, úlceres, vòmits, augment de les glàndules adrenals, increment de la susceptibilitat a malalties i inclús mort.

Mortalitat

Mentre que en vida salvatge poden arribar a viure fins a 50 anys⁽⁴⁾, l'esperança de vida en captivitat és menor, estimant-se als 6 anys⁽⁵⁾, inclús amb les cures veterinaris òptimes. La majoria de morts són per infeccions o fallada respiratòria; però també afecta l'estrès, s'ofeguen al ingerir cossos estranys, agressions d'altres animals, malalties o per comportaments auto destructius.

Seguretat

Els dofins són animals agressius, forts, temperamentals i perillosos; tot i que en estat salvatge un dofí no atacaria pràcticament mai a un ésser humà, la lluita constant entre els seus instints i les condicions de vida a les que han estat obligats en captivitat els poden fer agressius, resultant en atacs a les persones. Per exemple un dofí de l'oceanogràfic de València va atacar a la seva cuidadora demostrant que encara que estiguin entrenats, al ser animals salvatges, són imprevisibles.

A més, existeix un risc real, encara que baix, de transmissió de malalties en ambdues direccions (de mamífers marins a humans i viceversa). Els responsables del maneig dels dofins sovint han informat de nombrosos problemes de salut relacionats amb la seva feina⁽⁴⁾.

Benestar animal

Com ja hem dit a l'apartat de legislació, l'article 3 de la directiva 1999/22/CE⁽¹⁶⁾ obliga a que els parcs zoològics tinguin els animals sota unes condicions que satisfacin les seves necessitats biològiques i els requeriments per a la conservació de les espècies individuals, proporcionant, entre altres coses, l'enriquiment dels recintes específic per a cada espècie; i mantenint un alt estàndard de cures veterinàries preventives i curatives amb un programa correcte de nutrició.

Les cinc llibertats

Segons l'organització mundial per a la salut animal el benestar animal es defineix amb termes de com un animal afronta les condicions en les que viu. Les principals directives sobre el benestar animal estan basades en cinc principis, que s'han anomenat les "cinc llibertats": lliures de set, lliures de gana, lliures de por, lliures de molèsties físiques o tèrmiques, lliures de lesions i malalties, i lliures d'expressar el seu comportament natural.

Als dofins que viuen a la unió europea els falten moltes d'aquestes cinc llibertats; el més destacable és que cap d'ells és lliure d'expressar el seu comportament normal.

Requeriments biològics i específics

Les dofineres de la UE no poden proveir els tancs on viuen els dofins en captivitat d'un ambient que simuli el seu ambient natural: l'aigua és tractada químicament, la majoria dels casos amb clor, que preveu de la introducció de peixos vius i de algues a les piscines; també està filtrada perquè no s'acumulin els excrements i altres desfets dels animals; la majoria dels tancs tenen les parets llises, són petits i sense estímuls, privant l'enriquiment específic dictat per la directiva⁽⁴⁾.

Podria pensar-se que l'entrenament i la participació als espectacles serveixen com a estímuls per als dofins en captivitat, en lloc per exemple de caçar al seu habitat natural; però només efectuen comportaments condicionats incomparables amb els que realitzen a la natura, o molt exagerats.

Com molts cops els dofins que comparteixen piscina no estan relacionats i venen de llocs molt diferents, o inclús de espècies diferents, pot limitar la seva capacitat de intercanviar informació i limitar l'estructura social perquè no reconeixen els sorolls o senyals emesos pels altres⁽⁵⁾.

Estrès i estereotípies

És molt freqüent que els animals captius pateixin d'estrès. Els principals símptomes inclouen la pèrdua de pes, anorèxia, disminució de l'èxit reproductiu, úlceres, augment de la susceptibilitat a malalties i mort.

Aquest estrès pot ser causat per mantenir als animals en grups artificials, àrees petites, sense lloc per escapar o refugiar-se... Afegir nous individus a un grup ja artificial canvia la dinàmica i la jerarquia ja existent, deixant als animals en posicions més baixes exposats a agressions i fins i tot mort.

Seria ideal mantenir una estructura social el més semblant possible a la natura, però la captivitat no pot aconseguir ni la fluïdesa de la composició grupal característica de les poblacions salvatges, ni els grans territoris que els permeten allunyar-se en situacions conflictives; això disminuiria molt l'estrès i les baralles.

Un dels principals signes d'estrès són les estereotípies, moviments repetits pels quals es serpentegen de banda a banda, neden en cercles, "varen" repetidament, obren la boca cap al públic, fan cops de cap de costat... aquests comportaments són en conseqüència de la restricció del moviment i el comportament.

Cures veterinàries

Els dofins captius tenen una dieta basada en peixos congelats suplementats amb vitamines, minerals i aigua per a compensar el fet de que el peix congelat és de menor qualitat nutricional que el peix viu recent caçat en condicions de vida salvatge.

Freqüentment, aquests animals són tractats preventivament amb antibiòtics i medicaments per a les úlceres, ja que l'estrès al que estan sotmesos disminueix l'activitat immune i és causant de úlceres.

Tot i unes cures òptimes veterinàries, la mortalitat en captivitat dels dofins és molt major que en llibertat^(4,5,6); és freqüent que els cuidadors detectin un animal amb anorèxia i que aquest apareixi mort un parell de dies més tard, abans de que pugui determinar-se una etiologia o administrar-se un tractament.

Com podríem millorar la situació

A la comissió europea

- Obligar a establir un inventari de dofins en captivitat de tota la UE (a Amèrica ja ho tenen). A més d'obligar a que els establiments informin dels embarassos, naixements, morts, causes de la mort i transferència dels animals els 30 dies següents als fets. A més, aquesta informació hauria d'estar a disposició pública, fet que permetria l'anàlisi complert e independent de les dades; sobretot per a finalitats d'investigació.
- Investigar, i si cal actuar, per a resoldre les acusacions realitzades en relació a les violacions dels requeriments de la directiva per part dels estats membres.
- Conscienciar als estats membres per a que no permetin importacions addicionals de dofins silvestres com a resposta a la preocupació sobre l'impacta de les seves captures i del comerç, sobre la conservació i el benestar d'aquests animals. A més, les importacions de dofins silvestres amb finalitats comercials estan prohibides.
- Assegurar que es compleixin els requeriments en quan a l'allotjament dels dofins; que estiguin equipats adequadament per a conservar-lo i cuidar-lo de forma apropiada. Cal que es considerin les seves necessitats ambientals, nutricionals i de comportament.
- Buscar que als animals silvestres se'ls ofereixi el mateix grau de protecció que a altres animals a la UE i assegurar, a més, que disposin de totes les condicions que acompleixin, com a mínim, els seus requeriments biològics.
- Els cetacis en llibertat estan subjectes a varies mesures protectores com les preses a través de convencions com el Conveni de Berna, ACCOBAMS i la directiva de hàbitats de la UE.; en captivitat haurien d'estar protegits d'una manera igual o similar.

Als estats membres

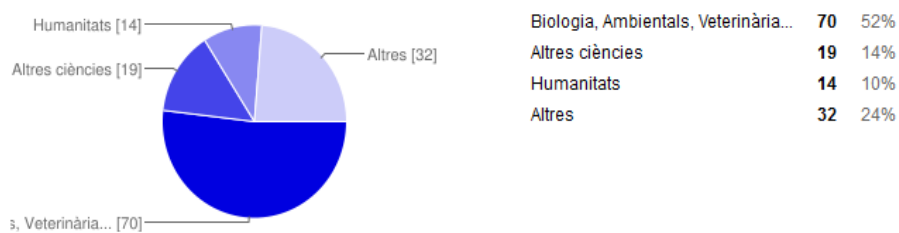
- Millorar la protecció per als dofins (i cetacis en general) en captivitat mitjançant la inclusió de les dofineres a la legislació nacional sobre parcs zoològics i desenvolupar estàndards estrictes per al manteniment en captivitat d'aquests animals; aquests haurien d'incloure criteris per a millorar les mesures d'educació i conservació de les dofineres.
- Assegurar que tots els veterinaris que treballen a les dofineres, o el personal de suport d'aquests, tinguin les capacitats i coneixements necessaris relacionats amb la salut i benestar dels dofins captius.
- Donar als encarregats dels dofins l'entrenament i preparació necessaris sobre la cura i benestar dels animals, ja que en són els responsables.
- En quant a la seguretat pública:
 - Prohibir el contacte entre el públic i els dofins, ja que presenta un risc per a la seguretat i la integritat de les dues parts.
 - Examinar les interaccions entre els entrenadors i els cetacis i implementar mesures per a millorar la seguretat; ja que s'han donat molts casos de morts de entrenadors de cetacis captius (ex: orques al desembre 2009).
 - Restringir les activitats a dofineres que puguin portar al públic a repetir aquestes activitats a dofins en llibertat; cosa que presentaria una amenaça tant per aquestes persones com per als cetacis silvestres (ex: alimentació dels dofins pels entrenadors durant els espectacles).

- Salut i benestar dels animals:
 - Assegurar que els dofins tinguin un veterinari a temps complert amb experiència significativa al camp, disponible per a dur a terme revisions regulars de salut i actuar per a preveure malalties i altres problemes de mala salut, ja que en captivitat són més vulnerables a aquests.
 - Preparar plans per a eliminar poc a poc les dofineres nacionals, prohibint la reproducció en captivitat, la importació de més dofins, la creació de noves dofineres i la expansió de les existents; a excepció de on sigui necessària per a millorar la salut i benestar dels animals ja residents.

Resultat de les enquestes

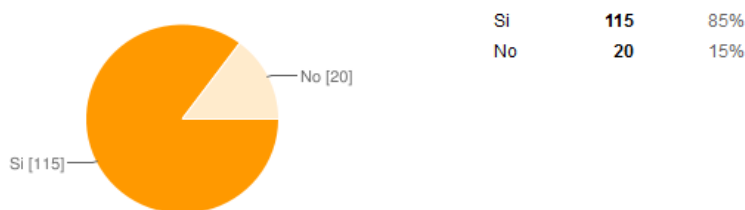
Hem fet una enquesta que consta de dotze preguntes, la majoria de les quals són d'opinió. El nostre objectiu era saber i determinar una mica l'opinió general sobre el tema del benestar animal, opinió sobre l'existència de les dofineres, de la funció d'aquests llocs, dels espectacles... és a dir, descobrir què pensa o què sap la gent de la captivitat dels dofins. Han respòs l'enquesta 135 persones, i aquests són els resultats obtinguts:

1. Formació



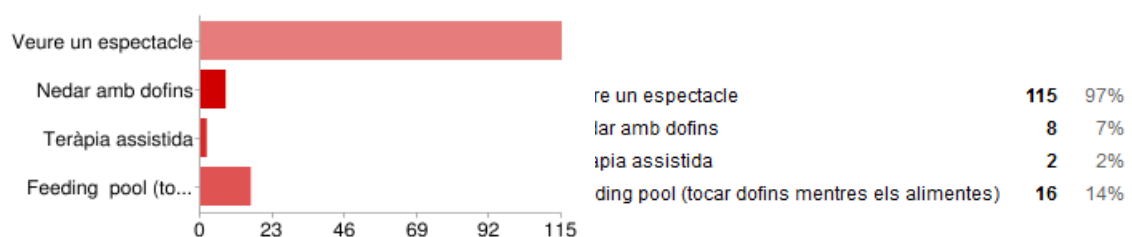
A la primera pregunta, demanem quin tipus d'estudis o branca han escollit els enquestats; pràcticament la meitat (52%) són de Biologia, Ambientals, Veterinària o similar, fet que ens ha pogut desviar els resultats de les següents preguntes ja que aquest col·lectiu està més sensibilitzat amb el tema del benestar animal. Un 14 % eren d'altres ciències, el 10 % d'humanitats, i la resta (24 %) tenen formació d'altre àmbits.

2. Has visitat alguna dofina o centre similar algun cop?



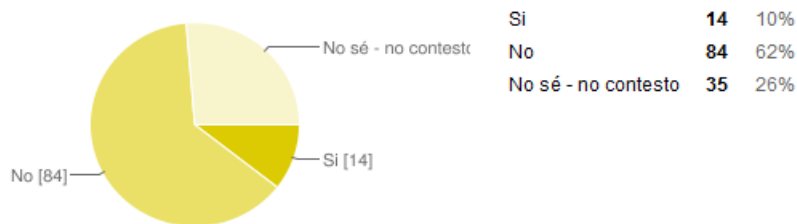
A la pregunta 2 volíem comprovar quin percentatge de gent havia visitat algun cop un centre on hi haguessin dofines; ja sigui un zoo, parc temàtic o similar. Gairebé tothom (85 %) ha estat i vist una dofina, i un 15 % mai. Per tant veiem que la gran majoria de gent sap què i com són, i podem concloure que aquests llocs tenen força èxit entre la gent.

3. A quina de les següents activitats has participat?



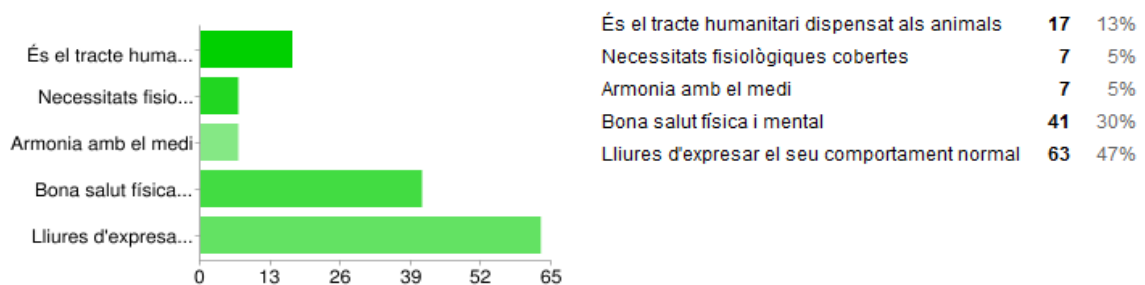
A la qüestió 3 volíem saber fins a quin punt la gent havia interaccionat amb els dofins dins de les activitats que avui en dia s'ofereixen. La majoria, representant un 97%, ha vist un espectacle de dofins, en segona posició es troben les Feeding pool, amb un 14% , després trobem nedar amb dofins (7%) i per últim, la teràpia assistida (només un 2%). Amb aquests resultats podem dir que les activitats on l'espectador s'apropa e interacciona amb els dofins són menys nombroses a les dofineres més pròximes a nosaltres; és possible que els enquestats que han participat en aquestes activitats ho hagin fet en viatges al estranger.

4. Creus que els dofins en captivitat són feliços?



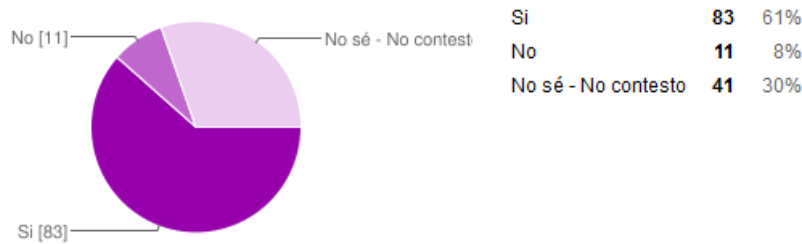
En aquesta 4a pregunta pensàvem que una gran part, bastant nombrosa, diria NO, però ens sorprèn que el 25 % escull el NS/NC; potser perquè no es volen situar en un resposta tant marcada com Si o No, o perquè no creuen que els animals puguin o no ser feliços, potser mai no s'ho havien plantejat. El 62% diu que No, mentre que un 10% pensa que Si, segurament degut a que la forma corba de la boca dels dofins transmet la falsa impressió de que aquests estan somrient⁽⁷⁾.

5. Què és el Benestar Animal?



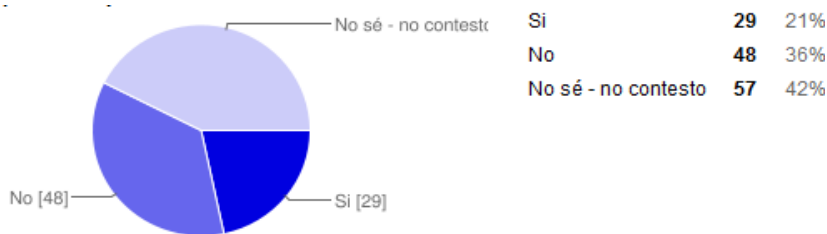
A la 5, vam plantejar a la gent la definició de Benestar Animal. Es va obtenir com a resultats que gairebé la meitat (47%) van escollir que es tractava de la lliure expressió del comportament natural dels animals, més d'una quarta part (30%) es va centrar en la bona salut física i mental; el 13% opina que es tracta del tracte humanitari que reben els animals per part dels humans, i la resta i amb el mateix percentatge (5% cada opció) estaven entre cobrir les necessitats dels animals i la armonia amb el medi. Cal dir que no hi ha una definició exacte sobre el Benestar Animal, però de les 5 definicions proposades la més correcta seria l'última opció, que siguin lliures d'expressar el seu comportament normal. Concloem així que la majoria de gent ja anava encaminada, encara que els que van respondre aquesta opció segurament eren els de les branques de biologia i veterinària, més propers a aquest concepte.

6. Creus que existeix alguna llei sobre protecció/benestar dels dofins a les dofineres/zoos?



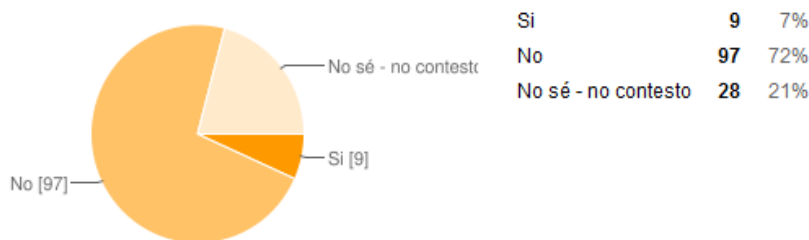
A la pregunta 6 volíem veure si la gent creia que existeix una llei de protecció dels dofins als centres on hi viuen (zoos, parcs...), ja que possiblement la majoria de gent no s'ha plantejat mai l'existència d'una llei així. El 61 % creu que existeix aquesta llei (això expressa que la gent té interès pel benestar dels dofins), un 30 % NS/NC, mentre que la minoria, el 8% creu que no n'hi ha cap. Aquí no determinem si la gent sap o no sap de l'existència d'una llei, sinó si creuen que n'hi ha o no, és simplement una opinió.

7. Creus que es compleixen les lleis de benestar animal a les dofineres?



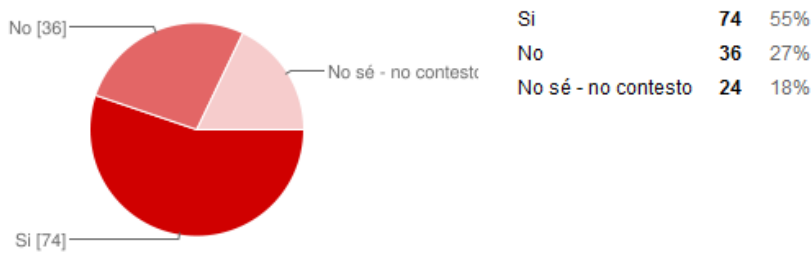
En aquest cas, volíem veure què opina la gent sobre el suposat compliment de les lleis que protegeixen els dofins a les dofineres. La majoria ha contestat NS/NC (42 %), en segona posició el 36 % creu que no es compleixen, i només el 21 % creu que sí. Aquí veiem que hi ha certa desconfiança en el compliment de la legislació vigent en aquest sector.

8. Creus que encara que es compleixin les lleis, es garanteix el benestar animal?



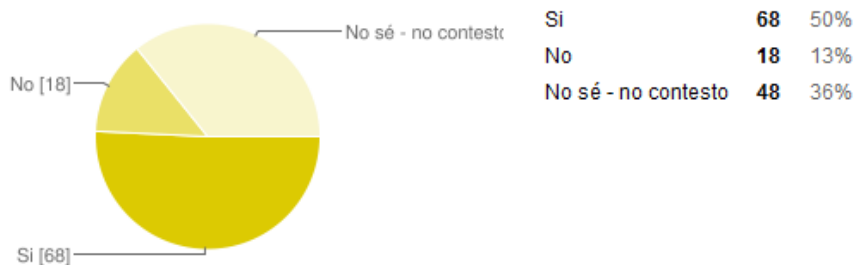
Aquesta pregunta ve associada a la resposta de la pregunta anterior; aquí volem saber més exactament si la gent creu que es garanteix realment el benestar animal independentment de que les lleis vigents de protecció animal es compleixin o no. El 72% dels enquestats pensa que no es garanteix, fet que indica que la gent està força conscienciada en quant a les males condicions de la captivitat; tot i que cal remarcar, de nou, que la majoria d'enquestats tenen formació relacionada amb els animals, fet que els fa més sensibles. En segona instància (21%) tenim el NS/NC, que de nou indica la desconfiança en quant al contingut de la llei.

9. Creus que existeix algun tipus de perill per als entrenadors que treballen amb aquests animals?



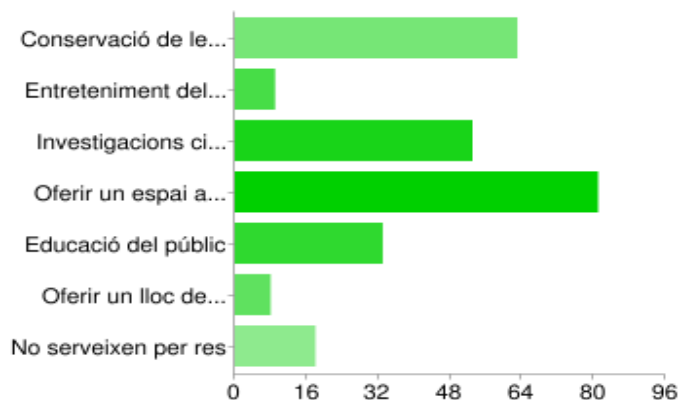
A la pregunta 9 determinem la visió més realista dels espectacles segons el punt de vista dels espectadors. Més de la meitat dels enquestats (55 %) opina que els entrenadors es troben en situació de perill treballant-hi amb dofins, visió molt encertada⁽⁴⁾, el 27 % creu que no hi ha perill en treballar a les dofineres, però el 18 % no opina (NS/NC).

10. Creus que existeix algun control del flux de cetacis en captivitat a la UE?



En aquest cas justament la meitat creu que existeix un control que segueix el flux de cetacis a la UE, el 36 % NS/NC, i només el 13% creu que no existeix aquest control del nombre i moviment de cetacis. Tal com hem comentat anteriorment, a Europa realment no hi ha cap tipus de control del flux de cetacis encara que la llei ho exigeix, ja que hi ha moltes maneres d'eludir-la; a més, el control de embarassos, naixements i morts no és exacte ja que molts d'aquells no es notifiquen.

11. Tria els arguments a favor de les dofineres amb els quals estiguis més d'acord.

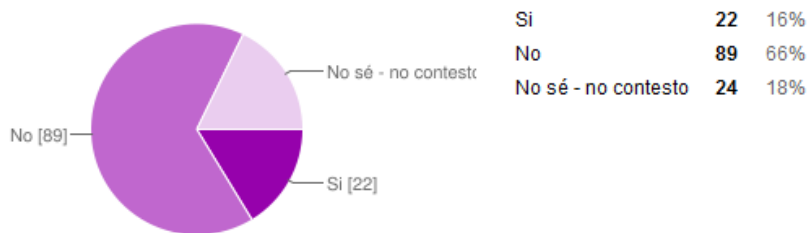


Conservació de les espècies	63	47%
Entreteniment del públic	9	7%
Investigacions científiques	53	39%
Oferir un espai a aquells animals que ja no es puguin reintroduir a la natura	81	60%
Educació del públic	33	24%
Oferir un lloc de treball	8	6%
No serveixen per res	18	13%

A la pregunta 11, podem agrupar les respostes en tres tipus d'interessos: interès pel benestar animal (la 1: Conservació d'espècies; i la 3, Oferir un espai a aquells animals que ja no es puguin re introduir a la natura) que són les que més han sigut escollides, amb un 47 i 60% respectivament. El segon interès és més cultural/científic, com les Investigacions científiques i l'Educació del públic, amb un 39% i 24%; i en 3r lloc interessos més humans, com l'Entreteniment per al públic i el fet de Crear lloc de treball (7 i 6%). També hi ha un 18 % que opina que les dofines no serveixen per a res.

En realitat, per legislació, les dofines tenen una funció educativa, conservativa i d'investigació, com pensa la majoria dels enquestats; tot i així, estudis que s'han fet han demostrat que aquests centres no compleixen amb aquestes funcions.

12. Estàs d'acord en la utilització d'animals en espectacles?



La majoria dels enquestats no estan a favor de l'existència dels espectacles on s'utilitzin animals (66 %), el 16 % sí que hi estan d'acord, i el 18 % NS/NC. Sobta veure aquests resultats, ja que com s'ha vist a la pregunta 2, un 85% dels enquestats han estat algun cop a una dofina o un centre similar tot i no estar d'acord en l'ús d'animals en espectacles.

Discussió enquestes

Amb les enquestes volíem descobrir el pensament i coneixement de la societat sobre temes relacionats amb la captivitat dels dofins, ja sigui legislació, funcionalitat, etc. El primer que em de deixar clar és que els resultats descriuen les opinions personals, en cap cas una opinió serà més correcte que l'altre.

En termes generals es pot establir que pràcticament tothom ha anat a una dofinera algun cop, tot i que després molts responen que no estan d'acord amb l'ús d'animals a espectacles. La majoria ha assistit a un espectacle, però no ens ha sorprès trobar alguns enquestats que hagin nedit amb dofins o hagin participat a una "feeding pool", ja que tot i que a Espanya no s'ofereixen aquestes activitats, són força comuns al estranger. El cas de la teràpia assistida és diferent, ja que hi ha dos centres al país que l'ofereixen (Alacant i Tenerife).

Una altre cosa que cal deixar clar, com ja em comentat a alguna pregunta, és que la majoria de les persones que han contestat aquesta enquesta tenen algun tipus de formació relacionada amb els animals o la natura, per tant, els resultats que em obtingut poden estar una mica esbiaixats en quant a coneixements i sensibilitat. Per aquest motiu creiem que la majoria han triat la definició més apropiada de benestar animal, tot i que no hi ha una definició establerta.

A més, estan conscienciats sobre els possibles canvis que la captivitat pot portar a aquests animals, com per exemple l'agressivitat; molts creuen que els entrenadors dels dofins estan en perill, això és perquè sent animals caçadors per naturalesa, al privar-los d'aquests hàbits, se'ls modifica el comportament.

També estan en lo cert al dir que creuen que existeix una llei sobre el benestar dels dofins a les dofineres, però el que sorprèn és el fet de que només una minoria creu que es compleix aquesta legislació i no només això, sinó que, en cas de que es complís, són encara una proporció més petita dels enquestats els que creuen que realment es garanteix el benestar animal. La majoria pensen que les dofineres compleixen amb la seva funció educativa, conservativa i d'investigació, dictada per la legislació; tot i que hi ha estudis que demostren que no és així i que es dediquen a l'espectacle.

Pel que fa al flux de dofins a la UE sobte que la majoria cregui que existeix un control del flux de dofins ja que, desgraciadament i en contradicció al que la majoria creu, realment no hi ha cap tipus de control del flux de cetacis a la UE.

Podem concloure que l'opinió general dels enquestats és força crítica pel que fa a les condicions de vida dels dofins en captivitat, i no hi ha confiança en la legislació existent en aquest sector ni en el seu compliment a les dofineres.

Entrevista

Albert Lòpez i Larrosa.

Cofundador de Projecte NINAM (plataforma d'estudi de cetacis entorn el parc natural del Cap de Creus).

Director de projectes d'investigació. Responsable de navegació i relacions institucionals.

Llicenciat en Psicologia.

Ex-cap d'entrenadors de Mamífers Marins del Zoo de Barcelona i Oltremare (Riccione, Itàlia) i consultor a el Aquari de Gènova (Itàlia).

1. En relació als albiraments que feu per la zona del Cap de Creus , en els últims anys heu notat un increment o una disminució pel que fa al numero de dofins mulars? Si és així, creieu que és per algun motiu especial?

Fa de mal dir, ja que els primers anys ens movíem més per la zona llunyana, i allí no hi ha mulars, per tant en veiem pocs

Aquests darrers anys ho hem fet més per la zona costanera, precisament per a poder-los trobar, i em tingut un notable increment en el número d'albiraments.

Parlant amb altres companys que fan el mateix a Itàlia, em comenten que el número d'exemplars que trobem, denota un bon estat de la població

Encara no podem dir res, perquè ens hauríem de seure durant mesos per a processar les dades, i ara per ara no hi ha pasta ni temps per a fer-ho, però potser en un futur proper si.

Es de notar l'important número d'animals amb les aletes dorsals amputades, encara no sabem a que pot ser degut, però intueixo problemes amb algun art de pesca, tipus palangre.

2. Per quin motiu la majoria dels dofins en captivitat són dofins mulars?

Perquè són els més adaptables, ja que estan acostumats a viure en zones poc profundes. Sobretot venen de la zona del Carib ja que són els que s'adapten millor per ser més petits de talla i viure en aigües menys fondes. Els mulars del mediterrani, per exemple, no poden viure en captivitat. Ho se perquè al zoo ho van provar i van morir tots.

El mular també, presenta una intel·ligència superior respecte d'altres espècies, com els llistats o els comuns. Si t'hi fixes, mulars i orques, possiblement els més dotats de tots els cetacis, són els que estan en dofineres.

Quina mala sort no? Que la teva intel·ligència sigui el teu botxí.

3. Què opines de la captura de dofins mulars en el seu hàbitat per posar-los a dofineres?

Aberrant. No es justifica de cap manera. Els zoo/aquaris/dofineres són un negoci per a fer diners. Mai han estat ni estaran centres de sensibilització i conservació. Pensa que, de mitja, per cada animal en captivitat, 9 han mort pel camí. Aquests números no s'aguanten per cap banda. Si penses en tots els animals que hi ha captius al món, dofins i altres, se't posaran els pels de punta.

4. Creus que pot afectar negativament a les poblacions?

Si et refereixes a la captivitat, bé, a la del mediterrani no, ja que no se'n capturen per a exposició, a d'altres com les del carib, òbviament SI.

A més, la gent que sol anar als zoos, té una aproximació a la realitat natural molt esbiaixada, tenen tendència a tocar, envair, dominar, tal i com han après dels zoos, i sovint, per exemple, s'apropen massa al grups de dofins salvatges, els criden i pretenen que saltin i facin tirabuixons, com han vist al zoo. NO respecten perquè no ho han après.

5. Directiva 1999/22/CE relativa al manteniment d'animals salvatges a parcs zoològics estableix un regim d'autorització i d'inspecció que garanteixi l'acompliment de condicions bàsiques de sanitat, benestar i seguretat per a mantenir una bona salut física i psíquica dels animals. Creus les dofines i parcs zoològics compleixen amb aquesta llei?

NO, de cap manera.

Fixa-t'hi en el redactat. Qui defineix els paràmetres mínims de "sanitat, benestar i seguretat"? Es d'esperar que un grup de "tècnics". Però de on prevenen aquests tècnics? Normalment dels zoos. I qui més fa aquestes lleis? Doncs els polítics. Per tant, a part de no tenir-ne ni idea de res sobre els animals, tenen una notable tendència a usar les coses/persones/conceptes com a moneda de canvi per a assolir els seus objectius i si han de consentir que un animal estigui en 2m quadrats a canvi que el partit proposant signi a favor de la seva llei doncs ho fan i santes pasqües.

Com t'expliques sinó el següent:

Si revises la normativa sobre requeriments d'espai per als dofins mulars en captivitat, també de la CEE, veuràs que el zoo de Barcelona no la compleix ni en un 10%. Però en canvi, el mateix zoo de BCN està proposat, any rere any, per la EAZA i altres ens europeus com a millor zoo d'Europa. Mentre tant, els pobres dofins estan en basses totalment obsoletes i antiquades (construïdes a l'any 1968) plenes de soroll (130 dB A, constant, produïts per les bombes) a menys de 20metres d'una via transitada (Pg. De la Circumval·lació) amb tot el que de soroll, contaminació i vibracions suposa.

Bé, no pararia, i estaria dies escrivint tot el que pateixen aquells pobres animals, i ho se ja que hi vaig viure 25 anys amb ells, provant de canviar-los la situació, fins al punt que em van acomiadar per "molestar massa". És curiós que la carta d'acomiadament me la van donar poques hores després de presentar dos informes sobre el deplorable estat de conservació de les instal·lacions i de la plantilla de treballadors de la dofina, i que els motius d'acomiadament eren, entre d'altres, maltractar als animals i a les persones... te gràcia oi?

6. Creus que tenir dofins en captivitat té algun tipus d'utilitat? Com ara educació al públic, investigació...

Hauria de ser així, però de fet, no ho és.

Em sembla que una mica l'he contestat abans.

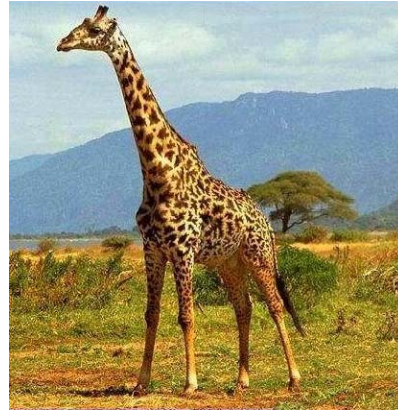
Hauríem de canviar el concepte de zoo, però molt millor encara, hauríem de canviar la percepció de la gent sobre l'entorn.

Es poden fer visites guiades, serà que no hi ha biòlegs i biòlogues que podrien fer de guies, als espais naturals. Però no cal anar-se'n a Tombuctú, la serra de Collserola, El Montseny, el mar

del voltant de BCN, hi ha un munt d'espais naturals que la gent desconeix i que podrien ser realment instructius i fer que canviés la percepció del medi ambient.

Un petit joc, a mode d'exemple:

Reconeixes aquests animals? En podries dir quina espècie són?



Intenteu fer-ho vosaltres

Veureu que el més freqüent és que la gent només conegui el de la dreta, i com a molt, dels de l'esquerra, només puguin dir que el de sota és un pardalet (error).

Els dos de l'esquerra són animals molt freqüents a les nostres terres, i el de la dreta, només es troba a un continent i a pesar de no haver-hi estat mai, el coneix tothom.

És curiós oi? Doncs això és el que fan els zoos... penseu-hi!

Discussió de l'entrevista

Amb les entrevistes volíem poder contrastar les diferents opinions que poden tenir els treballadors dels zoos amb l'opinió d'alguna persona que hi ha treballat en un passat i que ara treballa amb el tema d'una altra manera.

Per aquest motiu ens vam intentar posar en contacte amb els zoos de Barcelona, Mallorca, Aqualeon, l'Oceanogràfic de València i Palmitos Park (zoo de Canàries); per altra banda, també vam intentar contactar amb els membres del Projecte Ninam i la Fundació Cram (Fundació per la Conservació i Recuperació d'Animals Marins).

De tots ells, només van acceptar que els féssim una entrevista el Zoo de Barcelona, l'Oceanogràfic de València, Palmitos Park, i els membres del Projecte Ninam. Però un cop enviades les preguntes de l'entrevista, ja que no les podíem fer personalment per falta de temps i coordinació amb els horaris nostres i d'ells, només ens la va contestar un dels membres del Projecte Ninam.

Això ens fa pensar que els zoos no estan interessats en contestar preguntes sobre el tema, ja que algunes preguntes feien referència a la legislació actual, i per aquest motiu tot i acceptar fer l'entrevista, un cop van veure les preguntes ja no hem pogut saber res més d'ells.

Pel que fa a l'entrevista a l'Albert Lòpez (un dels membres del Projecte Ninam), qui va estar treballant molts anys com a cap dels entrenadors de Mamífers Marins del Zoo de Barcelona, ens demostra com realment el Zoo de Barcelona no compleix amb la llei de Benestar Animal. I encara que la compleixin, uns dofins que es veuen limitats a convida varis individus dintre de petites piscines amb contaminació acústica, química, i obligats a fer un nombre determinat d'actuacions diàries, no es podrà dir mai que realment tenen un Benestar Animal.

Per últim, cal dir que la reflexió final que ens ha fet fer és molt bona. És cert que la gent en general sempre vol saber com són i com viuen aquells animals que no són propis del nostre país; però la majoria de nosaltres no coneixem ni una petita part de tota la fauna que ens envolta dia rere dia.

Quin al·licient hi ha en tenir animals d'altres zones del planeta tancats, engabiats, limitats a un petit terreny d'un parc en el mig d'una ciutat? La única excusa raonable que hi poden posar és que serveix per la conservació i investigació, però com ja s'ha vist i demostrat en molts estudis no és així.

Conclusió

Contràriament a la percepció popular, la captura de mamífers marins no és cosa del passat i segueix sent un problema arreu del món. És evident que per a aquelles poblacions on l'estoc és baix, la captura d'individus pot causar problemes importants; però també és una font important de preocupació per a les poblacions que no estan sota perill actual, degut a la falta d'avaluació científica o respecte del benestar animal.

La justificació de la captura de dofins i la seva instal·lació a dofineres seria l'acompliment dels objectius dels nuclis zoològics (on s'inclouen les dofineres per definició) dictats per la directiva 1999/22/CE, que són la conservació d'espècies, l'educació pública i la investigació científica. A la pràctica, cap de les dofineres de la UE sembla complir amb les expectatives, i a més, tampoc compleixen amb els requisits bàsics de benestar animal.

No només no compleixen amb els seus suposats objectius, sinó que a més, defensen que sí que compleixen la seva funció com a educadors sobre la biologia i la conservació de l'espècie; justificant falsament així la seva existència i assegurant que el benestar dels animals no es veu compromès per la captivitat. Les associacions de protecció dels animals, per altre banda, exposen que la vida que porten els animals en aquestes condicions és pobre, els afecta negativament i no té cap justificació; defensen, a més, que la captivitat no afecta negativament únicament als animals que la pateixen, sinó també a les poblacions de les que són extrets i als seus hàbitats.

Com hem pogut comprovar a les enquestes, també la majoria de gent creu que a les dofineres realment no s'està assegurant un benestar animal, tal i com en teoria diu la llei, i que per tant, els dofins no són feliços.

Les dofineres, afirmen que els seus dofins estan en les mateixes condicions que la resta d'animals silvestres en captivitat, i per tant les consideren adequades; però és sabut a través de molts treballs i estudis científics que les necessitats comportamentals, sociològiques i psicològiques d'aquests animals són molt més sofisticades que les de la resta d'animals amb els quals els comparen.

La captivitat ofereix als dofins captius unes condicions de vida fatals i completament injustificades, que els porten a alteracions tant físiques com psíquiques on el comportament típic d'aquests animals canvia dràsticament ja que es veuen obligats a adaptar-se a unes condicions de vida molt diferents de la seva vida salvatge; comportaments naturals com el cuidat del grup, reproducció, ecolocalització i caça es veuen bloquejats o modificats. Per a aquests animals és traumàtic el fet de canviar-los d'hàbitat, però també ho és la captura, ja que s'utilitzen mètodes molt agressius que sovint porten a la mort de l'individu capturat i de part de la seva manada. Com ha comentat l'Albert Lòpez a l'entrevista, per cada individu que arriba sa a la dofina, n'hi ha 9 que han mort pel camí.

El debat sobre les elevades taxes de mortalitat i la curta esperança de vida dels dofins en captivitat és intens, ja que els nuclis zoològics encara sostenen que la vida en captivitat dels mamífers marins representa una millora respecte de la salvatge, i que els protegeix de les inclemències del medi natural; però aquesta premissa no explica el perquè d'aquestes altes taxes de mortalitat, l'estrès a que es veuen sotmesos, en canvi, si que ho fa.

Finalment, cal comentar que la tasca educativa, encara que amb bona intenció, el que aconseguix és fomentar una bona reputació dels dofins i donar una imatge distorsionada de la seva vida salvatge, fet que es tradueix en un intent de repetir les accions apreses durant un espectacle o intentar alimentar-los quan la gent els veu en el seu hàbitat.

Per tant, podem concloure que les dofineres de la UE no han arribat a complir amb els requisits biològics dels cetacis en captivitat, ni proveir-los de l'enriquiment ambiental que aquests necessiten, ni acomplir els objectius pels quals van ser creades; per aquests motius, es pot dir que aquestes dofineres no estan complint amb la normativa existent que les regula.

Reflexió final

Primerament la nostra idea era fer un treball de caire "informatiu" per a nosaltres mateixes , i per a tots/es aquells/es interessats en el tema dels animals en captivitat i les seves característiques; els dofins en particular i el seu benestar. Però després de tota la informació recopilada, de les dades trobades i de les experiències de gent que ens ho ha explicat de primera mà; el caràcter del nostre treball ha canviat cap a un perfil més reivindicatiu, més crític; crític perquè pensàvem que potser al nostre país, avui dia, les lleis existents i vigents serien suficients per garantir el benestar dels dofins, però veiem que no és així.

Cal dir que abans de començar el treball, nosaltres no érem massa partidàries dels espectacles amb animals; sí de la captivitat com a mètode d'estudi i de conservació de les espècies. El que no podíem ni imaginar era la mala situació en que realment es trobaven els dofins de les dofineres i els efectes que aquesta captivitat exercia sobre ells i sobre les poblacions a la natura.

Després de recopilar informació, llegir legislació, ser ignorades pels zoos i contrastar opinions amb un ex entrenador de dofins del zoo, vam adonar-nos realment de les males condicions de vida a què es veuen sotmesos els dofins a les dofineres.

Ara, seguim sense ser partidàries de l'ús d'aquests animals als espectacles, però a més ens hem adonat de que la llei s'hauria de canviar, millorar i ser més estricte amb el tema del benestar animal, intentant que realment es pugui garantir. A més a més, s'hauria d'exigir que les dofineres tinguin una funció d'educació de cara al públic i que realment serveixin per fer investigació, ja que, per la situació actual, sembla que siguin purament lúdiques i comercials.

Bibliografia

Llibres:

1. R. Dungui, D. Robineau, "Guía de los mamíferos marinos de Europa". 1987, Barcelona. Ed. Omega
2. A. Lopez, G. González, "Guía de Cetacis del Parc Natural del Cap de Creus". 2010, Girona. Ebe editor.
3. M. Carwardine, "Ballenas, Delfines y Marsopas". 2004, Barcelona. Ed. Omega

Pàgines web generals:

4. <http://faada.org/causas-16-delfinarios>
5. <http://www.perspectivaciudadana.com/contenido.php?itemid=3258>
6. <http://www.consciencedauphins.org>
7. <http://www.addarevista.org/article/mamiferos-marinos/11/delfines-del-cautiverio-a-la-libertad-william-johnson/>

Pàgines web del Marc legal:

8. http://www.marm.es/es/biodiversidad/temas/conservacion-de-especies-amenazadas/vertebrados/mamiferos_amenazados.aspx
9. http://www.boe.es/aeboe/consultas/bases_datos/doc.php?id=BOE-A-2000-5826
10. http://www.mediterranea.org/cae/orden_9_junio_1999_cat_espec_amenaz.htm
11. <http://conventions.coe.int/Treaty/FR/Treaties/Html/104-2.htm>
12. http://www.boe.es/aeboe/consultas/bases_datos/doc.php?id=BOE-A-1995-27761
13. http://www.accobams.org/index.php?option=com_content&view=article&id=676:Tursiops%20truncatus&catid=34:site-content

Pàgines web de Legislació:

14. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992L0043:ES:HTML>
15. http://www.mediterranea.org/cae/reglamento_338_97_cites.htm
16. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1999:094:0024:0026:ES:PDF>
17. http://www.boe.es/aeboe/consultas/bases_datos/doc.php?id=BOE-A-1989-6881
18. http://www.boe.es/aeboe/consultas/bases_datos/doc.php?id=BOE-A-2003-19800
19. <http://www.gencat.cat/diari/5113/08094167.htm>